

Camelia Cavadia

Dansează când îți vine să plângi

Aveam în jur de 30 de ani când am vorbit prima dată despre inevitabilul ce avea să se întâmple mai devreme sau mai târziu. Despre Moarte, mai exact. Dar atunci discuția era mai degrabă un fel de joc, un răsfăț menit să ne arate cât de mult mai era până acolo, de fapt. *Cine se va duce prima? Ce se va întâmpla cu celelalte? Pentru cine urma să fie mai greu?* Toate erau scenarii pe care le făceam mai degrabă pentru a ne imagina la senectute, nicidecum exerciții menite să ne apropie de teribilul moment. În felul lui era un joc plin de inocență, precum cea a copiilor care pot vorbi detașat despre lucruri sinistre.

În scenariile pe care le schițam de parcă am fi făcut asta dintotdeauna, eu urma să fiu băbuța ușor ridicolă în cochetăria ei, Ralu să rămână frumoasa învăluită în tristețe risipită, iar Ileana o babetă care impunea respect. De parcă oricât de bătrâne am fi ajuns, ceva din inocența noastră s-ar fi păstrat ca un fir subțire de lumină ce ar fi continuat să rămână aprinsă în ciuda vârstei și a tuturor greutăților. Poate era naivitate, poate doar un fel de a spera că viața nu avea să ne șteargă toate contururile, asperitățile, dulceleșurile. Poate că de aceea râdeam de lucruri înainte să ni se întâmple, părea că astfel ridurile,

bastoanele, bolile și orice neputință s-ar fi estompat ca suflata de vânt.

De-a lungul anilor am făcut multiple simulări pe această temă, ocolind de fiecare dată cu obstinație momentul efectiv al pierderii și consecințele devastatoare asupra celor care supraviețuiau, conștiente fiind că moartea uneia însemna de fapt și moartea celorlalte. Căci prietenia noastră se construise ca un triunghi indestructibil ce avea sens doar înăuntrul acelor laturi unite protector. Trecuseră prea mulți ani de când începuserăm să creștem una în sufletul celeilalte, ca un altoi ce devenea, cu fiecare anotimp, mai bun și mai rodnic. Prea mulți ani de când ne fuseserăm una alteia baston și cârjă, colac de salvare sau pur și simplu motiv de bucurie și preaplin. Învățaserăm să ne târâm sau să ne înălțăm când una, când cealaltă, prea rar toate trei deodată, ca să mai putem desprinde acum lipiturile ce se inseraseră carnal, definitiv. Ileana susținuse întotdeauna că ea va pleca prima dintre noi. Și o spusese de fiecare dată cu atâta convingere, încât ajunseserăm să credem toate în această ordine prestabilită. Ea se ducea prima, Ralu a doua, iar eu ultima. Nu știi de ce, amândouă credeau că le voi supraviețui. La început ne-am amuzat, apoi a devenit o glumă amară pe care o tot făceam prostește, fără noimă. De parcă s-ar fi putut glumi cu astfel de lucruri. Nu le-am spus niciodată — nici nu era nevoie —, dar pentru mine perspectiva de a rămâne supraviețuitoarea acestei prietenii profunde și stabile, tandre și intense, tainice și firești, era de departe cea mai înfricoșătoare.

Moartea este singura glumă care nu se termină niciodată cu râs, zisese cineva — nu mai știu cine —, dar noi râdeam de ea, aducând-o mereu în discuții, despuind-o

de orice urmă de dramatism și solemnitate, încercând s-o facem să pară neînsemnată. O rostogoleam prin praful zilelor noastre obișnuite, coborând-o prin firească și făcând-o să pară ridicolă, insignifiantă. Cumva, cu cât o ironizam mai mult, cu atât reușeam să-i luăm din forță și putere, să o batjocorim și să o ținem la distanță de destinele noastre atât de pline de... viață. Probabil că speram — fără să fim conștiente de asta — s-o alungăm în derizoriu, convinse că, dacă o vom trata ca pe o farsă, va avea bunul-simț să ne lase în pace. Măcar o foarte bună bucată de vreme. Și că va avea tot bunul-simț să apară abia când o vom chema. Când, sătule de viață, ne vom încredința de bunăvoie și nesilite de nimeni în brațele ei călduțe, ademenitoare.

O să ne-ngropi pe amândouă, o contraziceam pe Ileana de fiecare dată când ținea morțiș să ne convingă că ea se va duce prima. Nu spuneam niciodată *că o să moară* — sau, mă rog, încercam să nu spunem. Evitam cuvântul, de parcă simpla lui rostire ar fi avut puterea să se întrupeze în ceva insinuant, ca o prezență care nu putea fi văzută, dar putea fi simțită din plin. Găseam tot felul de sinonime care să mute moartea în afara timpului vieții, de parcă viața ar fi și altceva în afară de felul în care zi după zi învățăm să murim cât mai frumos și mai lin.

În fine... N-avea cum să se ducă Ileana prima. Era singura dintre noi care făcea sport, mânca sănătos și avea aceeași greutate ca în liceu. Cu toate astea, felul în care declara că va muri prima — na, că am spus-o! — era atât de elocvent, încât ne convingea că știe ce vorbește. Uneori, în mod inexplicabil, aveam sentimentul că dedesubtul trupului ostentativ viguros se ascundea un altul ținut voit departe de ochii tuturor. Un trup stafidit

ce-o strânge, o ciupește, o sufocă și-i supurează într-un fel căruia îi e greu să-i facă față. Cu bube nevindecate, acoperite în timp de o crustă tare, ca scoarța unui copac milenar, sub care doar gândurile ei singuratice puteau pătrunde, ca niște viermi ce colcăie pe dedesubt. Dar asta putea foarte bine să fie doar în capul meu.

Nu pot să cred că-i moartă. O văd și tot nu pot să cred. Acum, când s-a adeverit predicția, parc-o aud pe Ileana jubilând: *V-am spus eu!* Mi-e greu, de fapt mi-e absolut imposibil să fac legătura dintre Ileana mea, a noastră, și femeia din sicriu. Și poate că asta mă împiedică s-o plâng. Între ea și noi e un gard de lumină ce doar se clatină la acest gând. O lumină densă, plutitoare, în care ea pare să leviteze, în timp ce noi ceilalți apăsăm pământul cu greutatea propriilor corpuri. Aș spune că mai degrabă ea e vie, iar noi suntem morți.

O simt deasupra tuturor — oameni și lucruri — sfidându-ne cu superioritatea-i bine cunoscută. Privindu-ne cu acea ironie atât de caracteristică ei, ce-o făcea uneori de-a dreptul nesuferită. Mă lipesc de Ralu și o prind de mână. Îmi face bine familiaritatea ei. E singurul om de care simt nevoia să mă agăț acum. Singurul pe care pot să mă sprijin. Îmi strânge mâna fără să mă privească. De teamă să nu-i văd ochii tulburi, cu lacrimi ce stau ca pe pervazul bătut de ploaie. Nici nu cad, nici nu dispar, stau în așteptare. Măcar ea știe ce simte; se vede că îi pare rău. Eu mă zbat în această incertitudine păcloasă, care nu-mi dă posibilitatea să plâng măcar. *Dacă nu e moartă?* mă îndoiesc ca proasta.

Lângă Ralu îl văd cu coada ochiului pe Luci, soțul Ilenei. Plânge înăbușit, iar umerii-i atârnă grei, două

coline prăbușite. Culcușită la pieptul lui e Paula, a cărei paloare mă impresionează mai mult decât tristețea ei. Împietrită de durere, fata privește în gol, absentă. Nu pot să nu mă mir de cât de frumoasă s-a făcut, de trăsăturile exotice accentuate parcă peste noapte. Cu toate că nu e nici timpul, nici locul să fac asta, mă întreb de la cine le-o fi moștenit. Frate-su', Ștefan, stă drept, cu privirea înainte, într-o solitudine imposibil de pătruns. E bucătică ruptă din Luci. Varianta fidelă a tinereții lui. Asemănători fizic, dar atât de diferiți ca fire. Luci mă face să mă gândesc acum la un burete ce poate absorbi un fluviu de gânduri, unul după altul, fără să pară îmbibat vreodată. Ca și cum toate ar trece prin el, dar prea puține ar rămâne.

Spre deosebire de el, Ștefan e bloc de beton. Nimic nu-l penetrează, iar ce-i ajunge în preajmă ricoșează înainte să-l atingă. N-a fost dintotdeauna așa, ceva l-a transformat în cine e acum. Îmi pare rău pentru el, nu știu exact de ce, dar îmi pare foarte rău. A venit singur. Fără nevastă, fără copii. Acum locuiesc la Londra și moartea bunicii n-a fost un motiv suficient de bun sau de puternic să revină în țară. Prea mare deranjul. Știu, sunt răutăcioasă, dar nu mă pot abține.

Ștefan și Paula nu se ating, nu se privesc. Fiecare se uită drept înainte. Cu Luci așezat strategic între ei, par mai străini ca niciodată.

Trec mai departe cu privirea și-i văd pe frații Ilenei, pe care-i știu de când erau țânci. Și față de ei simt o aversiune — tot așa — fără să știu de ce. Dau peste foștii ei colegi de serviciu și rude. Pe unii e prima dată când îi văd, pe alții îi știu din tinerețe. Nu pot să nu mă-ntreb pe câți dintre ei îi va afecta cu adevărat dispariția Ilenei — vedeți, am evitat cuvântul cu M.

Separat de grup stă un bărbat îngândurat. Cum distanța dintre el și noi e considerabilă, nici măcar nu știu sigur dacă e acolo pentru înmormântarea Ilenei sau dintr-un alt motiv. Ceva îmi spune însă că e „de-al nostru“, cu toate că nu mă bazez pe nimic. Mă uit la el și mă izbește un puternic sentiment de familiaritate. Nu înfățișarea mi-e cunoscută, ci cu totul altceva: faptul că pare îndreptățit să fie acolo. E ceva fantomatic la el și nu doar felul în care se uită fără să-și poată așeza privirea pe nimic îmi lasă impresia asta, ci și modul în care e îmbrăcat, de parcă ar fi aruncat pe el în grabă primele haine la îndemână.

Cumva îl știu. Chiar dacă nu l-am văzut niciodată, îl știu din poveștile Ilenei. Din toate momentele în care am umplut cu ochii minții golurile lăsate poate înadins neumplute. Aș vrea să mă duc la el, să-l împung cu degetul doar ca să mă conving că e real și să-l ocărăsc apoi așa cum n-am făcut-o niciodată. Ilenei nu i-ar fi plăcut, așa că mă abțin, oripilată de îndrăzneala lui de câine care nu doar că a mușcat, dar acum vine să mai vadă o dată rana.

S-a lăsat liniștea. Preotul a încheiat slujba, iar groparii se pregătesc să pună capacul peste sicriu.

— Nu încă! strigă Luci și se repede să-i mai sărute Ilenei mâinile și fruntea.

Îl podidește plânsul și într-o secundă se zguduie atât de tare, încât am sentimentul că se va prăbuși peste ea, în sicriu. E ceva atât de dramatic în gestul lui, încât simt că-mi crapă inima.

Iar asta ne electrocutează pe toți. Ca la un semn, începem să plângem la unison. Cu sughițuri, cu sus-pine, pe mai multe voci. Dacă până în acel moment reușiserăm să ne ținem firea, sentimentul că n-o vom

mai vedea niciodată ne îngenunchează. *Ultimul* moment e chiar acum, iar implacabilul, absolutul lui ne copleșește. Poate că mă înșel, poate că lumea o va plânge și mai târziu, când își va aminti de ea, deși ceva-mi spune că doar noi o vom face.

Mă aplec și eu asupra Ilenei, fără să-mi pese că aproape-l dau laoparte pe Luci. Îi mângâi degetele marmorate încercând să mă conving că acolo e chiar prietena mea de-o viață. Nu pot să scap de senzația că privesc o carcasă și mă sperie gândul că aș putea rata ceva ce ar trebui să fie profund. Dintre toate momentele pe care le-am trăit împreună, se strecoară în față cele cu noi în sarafane. Aveam 14 ani când ne-am cunoscut și o viață întregă înainte. Acum Ileana pleacă să pregătească drumul mai departe. Căci o prietenie ca a noastră nu se termină odată cu timpul.

Se apleacă și Ralu lângă mine și stăm acum îmbrățișate, conștiente că e **ultima dată când suntem toate trei**. Acest adevăr ne doboară. Ceva moare și ceva se trezește în noi; ceva cu care eu și Ralu vom fi nevoite să trăim mai departe.

Pentru o clipă am sentimentul că pe deasupra capetelor noastre plutește un nor. *E sufletul Ilenei*, îmi spun și mă-ntreb dacă îl simte și Ralu. Obişnuiam să ne înțelegem din priviri. Să vedem lucruri pe care alții nu le văd. Să vorbim fără cuvinte. Mă fulgeră gândul că triumghiul va rămâne deschis. Îmi fac griji că nu vom putea astupa niciodată linia trasată de Ileana. *Nici nu trebuie*, mă gândesc. Dar nu pot să nu mă întreb cum îi vom împiedica pe ceilalți să ne invadeze spațiul. Cum vom rezista doar eu și Ralu? O vom face oare?

Privesc sicriul deschis și am sentimentul că Ileana ne-a jucat o ultimă farsă. A plecat prima, cum a zis, și acum e cu ochii pe noi. O vom dezamăgi sau nu, rămâne de văzut.

Mă adun și o trag pe Ralu în sus. Îi fac semn din ochi să-și revină. Știu sigur că Ileana n-ar fi vrut să ne dăm în spectacol. Ne îndepărtăm ținându-ne de mână, strivind între noi neputința. Ne dăm laoparte din calea Paulei, așa cum faci loc unei regine. Ceva e prea alb în suferința ei. Buzele fetei se mișcă, dar niciun cuvânt nu se aude și se apleacă să-și sărute mama. Lasă alături de ea o floare, pe care-o mângâie așa cum se mângâie pruncii înainte de culcare. Se ridică și pleacă ușoară, de parcă trupul ei n-ar cântări nimic. Se retrage în spatele tuturor. Iar eu nu pot să nu mă întreb încă o dată de unde a căpătat fata asta atâta noblețe.

Rând pe rând, prin fața sicriului încă deschis trec din nou rudele apropiate, deși și-au luat adio de la ea cu doar câteva minute în urmă, în biserică. Unii se mulțumesc să o privească, alții o ating ușor pe mâini, pe umeri, pe obraji sau pe frunte. Cu doar o clipă înainte de a lăsa în jos capacul, surprind cu coada ochiului silueta bărbatului de mai devreme. De data asta sunt sigură că țintește spre sicriu. Întorc capul și-l fixează de parcă-ș vrea să înfig în el toate întrebările fără răspuns rămase în urma Ilenei. Deși e prea departe să-i văd chipul, nu simt tristețe venind din partea lui, ci doar o curiozitate. Și parcă o urmă de ranchiună. Ceva diform, al cărui rost nu-l văd aici. Ceva ce se stinge imediat și dispăre. Ca o stea care clipește încă o dată înainte să moară. Mă uit la Ralu și ea se uită la mine. Amândouă ne simțim, nu știm de ce, vinovate. Omul se scutură și pleacă, fără să se mai

uite nici măcar o dată în urmă. N-are cum să vadă că eu și Ralu îl petrecem cu privirea, ușurate să-l vedem îndepărtându-se. Poate Ileana s-ar bucura să știe c-a venit, eu una îl condamn pentru această ultimă obrăznicie. Dacă n-ar suna complet nebunesc, aș zice că în urma lui rămâne o vibrație, ca o muzică în surdina. Paula tresare și se uită speriată în jur, de parcă ar căuta pe cineva. Nu mai e nimeni. Bărbatul s-a pierdut printre copaci. Arunc un pumn de țărână peste sicriul Ilenei; apoi mai arunc unul, din partea bărbatului dispărut. Dacă o fi fost vreunul.

Luci, Ștefan și Paula rămân nemișcați, privind cum se acoperă groapa, în timp ce noi, restul, ne îndreptăm spre mașinile din parcare.

— N-am putut să nu trec și eu măcar câteva clipe, mă surprinde fiica mea, Iulia, care nu știu când și de unde a apărut. Aveți grijă de voi, vă las acum. Sunt de serviciu astăzi.

— Bine, scumpa mea, mulțumesc că ai trecut. Sunt sigură că înseamnă mult pentru Ileana. Te iubește mama!

— Și eu pe voi! spune ea cu ochii în lacrimi, în timp ce ne strânge mâinile.

Mă uit în urma ei și simt cum crește recunoștința în mine. Ce fată bună am! Cât noroc pe mine!

Eu și Ralu regretăm că Luci a ales pentru parastas localul preferat al Ilenei. Am fi vrut să-l păstrăm în minte așa cum era în vremurile noastre bune. Cred că și Ileana ar fi vrut. Dar Luci a fost de neclintit. E sigur c-a ales ce trebuie și crede că ar fi fost în asentimentul ei. Doar că el n-a cunoscut-o niciodată ca noi. Și nici n-a înțeles-o; nici n-ar fi avut cum. Ar fi dureros să-i spunem asta, deși întotdeauna am bănuț cumva că știe. Uneori îl simțeam

gelos pe prietenia noastră. Alteori recunoscător. Cu noi avea garanția că cineva o poate iubi și înțelege exact așa cum merită. Așa cum ar fi vrut să-i dea Ileana voie și lui. Dar asta e de înțeles. Și Sergiu al meu știa că împreună cu fetele nu împart doar prezentul și poate viitorul, ci și întreg trecutul și devenirea noastră.

Însă trebuie să spun că ceea ce simt pentru Luci în aceste clipe e un ocean de afecțiune și recunoștință. E omul care ne-a văzut în toate stadiile prieteniei noastre, uneori privindu-ne de pe margine, alteori dinăuntru. A fost nu doar un martor — poate singurul în măsură să certifice o legătură ce nu se va termina odată cu timpul —, ci și un membru pasiv al grupului nostru. Luci e singurul care a rămas lângă noi, singurul care a știut când să tacă și când să fie prezent, când să ne lase spațiu, când să ne fie sprijin.

Viața Ilenei s-a încheiat. La fel și a mea și a Raluței. Începem alta fără ea, iar asta nu poate decât să ne sperie. Lipsa Ilenei ne văduvește de însuși sentimentul de prietenie; acela complet, rotund, așa cum îl știm de-o viață. Cel cu care am crescut și în jurul căruia ne-am format. *Dacă n-o să știu să fiu prietenă cu Ralu în absența Ilenei? Dacă nu vom ști s-o onorăm mai departe?*

Ieri, după parastas, m-am uitat la Ralu și-am întrebat-o din ochi: *Ce facem?* iar ea a răspuns așa cum îmi doream: *Merge fiecare la casa ei.* Să ne așezăm fiecare cum putem, care înăuntrul nostru, care în afară. După cum simțim. Să ne odihnim, să ne tragem sufletul. Să respirăm. Să ne pregătim pentru a fi **doar** noi două mai departe. Ai mei s-au mirat că n-am rămas cu Ralu și li s-a părut ciudat. Dar și eu și ea am simțit nevoia să ne luăm *la revedere* în solitudine, fiecare de la Ileana ei.

Când am ajuns acasă, mă simțeam răpusă. Nu tristețe se numea ce simțeam, ci un puternic sentiment de distrugere. Ceva ce tocmai se activase, ca o bombă al cărei cronometru tocmai pornise. Mi-am luat la revedere de la Ralu cu o îmbrățișare caldă și mută, strivind

între noi o durere pe care vorbele n-o puteau cuprinde. Simțeam pentru a doua oară în acea zi că doar căldura ochilor ei buni mă poate împiedica să cad în disperare. Și-i eram recunoscătoare pentru asta.

Cu toate astea, îndată ce-am pășit în casă, am dat drumul unui hohot de plâns care parcă doar în intimitate ar fi putut să explodeze. Am plâns cu furie și neputință, cu amărăciune și deznădejde, am plâns exact așa cum nu aș fi vrut s-o fac.

Nu mă înspăimânta gândul că-i voi uita timbrul vocii, remarcile usturătoare, felul în care râdea, mă alina, mă dojenea, mă enerva uneori, toată acea tristețe plutoare pe care o împrăștia câteodată în jur, fermitatea cu care pășea, spunea sau făcea lucruri, ori fluiditatea pe care o aducea într-o încăpere, naturalețea care mă făcea să mă simt acasă oriunde eram cu ea. Nu, nu mă înspăimânta această aducere aminte, ci mă îngrozea gândul că voi transforma totul în obsesie, că numai asta voi auzi, doar asta voi căuta de acum încolo. Că dorul de ea mă va urma pretutindeni, ca o umbră credincioasă.

Am continuat să plâng ba liniștit, ba în rafale și m-am bucurat că o pot jeli în toate felurile posibile. Îmi făcea bine să spăl cu lacrimi o durere atât de mare și de grea, iar cu fiecare picătură mă simțeam un pic mai ușoară.

M-am dus apoi în baie și am continuat să plâng sub duș, dar virulența durerii se domolise deja. Poate că dădusem afară otrava și acum rămăsese doar amarul impregnât adânc în piele, în oase, în gânduri. Apa curgea pe mine ca o ploaie slabă peste un câmp deja ars. N-avea ce să mai repare, dar mă ținea ancorată în prezent. Mă agățam de căldura ei ca dovadă că încă exist, că trupul